

Co je finanční gramotnost?

Mgr. et Mgr. Michal Škerle

Proč je finanční vzdělávání důležité?

- ▶ At' chceme nebo nechceme, peníze jsou důležitou součástí našeho života.
- ▶ Tržní ekonomika je na penězích postavena a my se musíme naučit s penězi zacházet.
- ▶ A to i přesto, že je pro nás nejdůležitější životní hodnotou něco jiného (např. zdraví, rodina, smysluplná práce).
- ▶ Bez peněz se v dnešním světě zkrátka nedá žít.

Proč potřebujeme finanční gramotnost?

Podle dotazníkového šetření Ministerstva financí z roku 2016:

- ▶ **2/3 dospělých se nechovají ekonomicky zodpovědně** (ekonomicky zodpovědný člověk je zjednodušeně ten, který lépe využívá finanční produkty, využívá svá práva a zodpovědněji se rozhoduje ve světě financí)
- ▶ **57 % domácností nesestavuje rodinný rozpočet**
- ▶ **37 % respondentů si nedokáže představit, jak by řešili ztrátu hlavního příjmu jejich domácnosti**
- ▶ **19 % dospělých aktivně nespoří** (a většina těch, co spoří, tak činí na běžném účtu nebo v hotovosti)
- ▶ **15 % domácností nepokryje své životní náklady v případě výpadku příjmů ani po dobu jednoho měsíce**
- ▶ **42 % lidí nedokáže správně vypočítat úrok** (formou jednoduchého úročení)
- ▶ **85 % osob se spoléhá na financování jejich životních nákladů v důchodu na stát**

Proč potřebujeme finanční gramotnost?

Česká republika	2017
Počet osob v exekuci	863 tis.
Počet osob se 3 a více exekucemi	493 tis.
Podíl osob v exekuci	9,7 %
Celkový počet exekucí	4,67 mil.
Vymáhaná jistina	239 mld. Kč
<i>údaje jsou pouze za fyzické osoby</i>	

Co je finanční gramotnost?

- ▶ Důležitost a prospěšnost finančního vzdělávání si uvědomily země OECD již před více než deseti lety (v České republice usnesením vlády č. 1594 ze 7. prosince 2005).
- ▶ Následně u nás vznikl **System budování finanční gramotnosti** na základních a středních školách (2007) a později i ucelená **Národní strategie** finančního vzdělávání (2010)
- ▶ V rámci Systemu byly stanoveny **Standardy** finanční gramotnosti, ze kterých pak vycházejí požadavky Rámcových vzdělávacích programů.

Co je finanční gramotnost?

Národní strategie finančního vzdělávání (NSFV) přináší definici FG.
Zkráceně to znamená toto:

Finanční gramotnost je souhrn znalostí, dovedností a postojů, nezbytných k dosažení finanční prosperity prostřednictvím zodpovědného finančního rozhodování.

Finanční gramotnost jako součást ekonomické gramotnosti formuje znalosti, dovednosti a hodnotové postoje, které by měl občan mít, aby se dokázal uplatnit v současné společnosti.

Standardy finanční gramotnosti

- ▶ Součástí Systému budování finanční gramotnosti na ZŠ a SŠ jsou tzv. **Standardy finanční gramotnosti**.
- ▶ Jsou zdrojem pro Rámcové vzdělávací programy (RVP).
- ▶ Ve Standardech je určeno, co by měl z hlediska finanční gramotnosti umět absolvent daného stupně vzdělání (ZŠ 1. a 2. stupeň / SŠ).

4 okruhy:

- ▶ **Peníze - Nakupování a placení**
- ▶ **Hospodaření domácnosti**
- ▶ **Přebytek rozpočtu domácnosti**
- ▶ **Schodek rozpočtu domácnosti**

Standardy finanční gramotnosti

1. stupeň ZŠ	2. stupeň ZŠ	SŠ
PENÍZE		
hotovostní a bezhotovostní forma peněz	stanovení ceny podle nákladů, poptávky a konkurence	doklady a smlouvy
	reklamace zboží	kritické posouzení nabídky
	vliv inflace na hodnotu zboží	vhodné způsoby placení
	nekalé obchodní praktiky	vhodné způsoby směny cizí měny
	bezhotovostní placení, debetní a kreditní karty	vliv inflace na příjmy, vklady, úvěry
	bankovní účet a výpis z účtu	ochrana proti inflaci

Standardy finanční gramotnosti

1. stupeň ZŠ	2. stupeň ZŠ	SŠ
HOSPODAŘENÍ DOMÁCNOSTÍ		
jednoduchý rozpočet - přebytkový, schodkový, vyrovnaný	sestavení rozpočtu jednotlivce i domácnosti; druhy příjmů a výdajů	zopakovat učivo ze ZŠ
příjmy a výdaje domácnosti	čistý a hrubý příjem	
způsoby zvýšení příjmů a snížení výdajů	bilance (majetek vs. závazky domácnosti)	
	finanční produkty, úročení a poplatky	
	plánování (životní a finanční) a rizika	

Standardy finanční gramotnosti

1. stupeň ZŠ	2. stupeň ZŠ	SŠ
PŘEBYTEK ROZPOČTU DOMÁCNOSTI		
proč a jak spořit	spotřeba, úspory a investice	spoření, investice
	řešení přebytku	pojištění
	pojištění	zajištění na stáří
SCHODEK ROZPOČTU DOMÁCNOSTI		
půjčky - základ	řešení schodku	úroky, úvěry, RPSN
	úvěry - druhy, podmínky	zadlužení, předlužení
	důsledky nesplácení	oddlužení

Je toto finančně gramotný člověk?

- ▶ <https://www.youtube.com/watch?v=rF4vJpMGXYU>
- ▶ <https://www.youtube.com/watch?v=EQ-wc7jQ0e8>
- ▶ <https://www.youtube.com/watch?v=-XXdUMgES00>

Jaký je finančně gramotný člověk?

Finančně gramotný člověk je ten, který rozumí financím a umí s nimi zacházet v různých životních situacích

- ▶ *uplatňuje svá práva a plní své povinnosti*
- ▶ *řeší finanční problémy včas*
- ▶ *má přehled o svých výdajích a příjmech*
- ▶ *žije úměrně svým finančním možnostem*
- ▶ *rozumí výhodám (finančního) plánování*
- ▶ *vytváří finanční rezervy a řeší včas zabezpečení na dobu, kdy nebude schopen dosahovat příjmů*
- ▶ *uchovává důležité doklady a chrání své osobní údaje*
- ▶ *splácí své dluhy včas a v plné výši*
- ▶ *směřuje k dosažení finanční prosperity*
- ▶ *Umí si plnit své životní sny a cíle*

RVP základního vzdělávání

- ▶ V RVP základního vzdělávání je finanční gramotnost zakotvena přímo ve vzdělávacích oblastech, není to tedy průřezové téma, nicméně můžeme ji najít na více místech.

První stupeň

- ▶ FG je zde uvedena v oblasti „Člověk a jeho svět“, „Lidé kolem nás“

Druhý stupeň

- ▶ „Člověk a společnost“, „Člověk, stát a hospodářství“, „Člověk a svět práce“, „Provoz a údržba domácnosti“ ,
- ▶ lze očekávat postupné rozšiřování výuky FG